

Nëntor 2021

Raport nga
Grupi për Studime
Juridike dhe Politike

Indeksi i Performancës së Institucioneve të Sundimit të Ligjit në Kosovë

ROLPIK

rolpik.org

BOTIMI I SHTATË

DREJTËSIA SOT

rolpik.org/justicetoday

British Embassy
Pristina

Group for Legal
and Political
Studies

Indeksi i Performancës së Institucioneve të Sundimit të Ligjit në Kosovë Botimi i Shtatë

Nëntor 2021

©Grupi për Studime Juridike dhe Politike, Prishtinë, Nëntor, 2021

Opinionet e shprehura në këtë dokument nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të donatorëve të Grupit për Studime Juridike dhe Politike, stafit, bashkëpunëtorëve ose përfaqësuesve të tyre. Të gjitha të drejtat e rezervuara. Asnjë pjesë e këtij botimi nuk mund të riprodhohet ose të transmetohet në çfarëdo forme apo nga çfarëdo mjeti pa leje. Kontaktoni zyrën administrative të Grupit për Studime Juridike dhe Politike për kërkesat e tilla.

Grupi për Studime Juridike dhe Politike

Rr. "Rexhep Luci" 16/1

Prishtinë 10 000, Kosovë

www.legalpoliticalstudies.org

office@legalpoliticalstudies.org

+381 38 234 456

Projekti "Monitorimi i Sistemit Gjyqësor dhe Prokurorial në Kosovë" financohet nga Ministria e Punëve të Jashtme, Komonuelthit dhe Zhvillimit përmes Ambasadës Britanike në Prishtinë.

Përmbajtja e këtij publikimi është përgjegjësi e vetme e Grupit për Studime Juridike dhe Politike dhe nuk i reflekton qëndrimet e Ministrisë së Punëve të Jashtme Komonuelthit dhe Zhvillimit.

HYRJE

Indeksi i Performancës së Institucioneve të Sundimit të Ligjit në Kosovë (RoLPIK) është mekanizëm monitorimi, i hartuar për të vlerësuar punën e institucioneve më përqendrim të veçantë në sistemin e drejtësisë në Kosovë.

RoLPIK, shërben si platformë me të dhëna të hapura, të qasshme për publikun e gjerë, ku çdo vit analizohet e pasqyrohet puna e institucioneve të sistemit të drejtësisë në Kosovë përgjatë viteve.

Ky indeks përmban indikatorë të cilët ofrojnë të dhëna mbi perceptimet dhe eksperiencat e qytetarëve të Kosovës për institucionet e sundimit të ligjit, si dhe të dhëna strukturore të cilat paraqesin arsyet që kushtëzojnë funksionimin efikas dhe të pavarur të këtyre institucioneve.

Botimi i parë i indeksit të performancës, analizoi perceptimin e qytetarëve për institucionet e drejtësisë, dhe u fokusua kryesisht në matjen e performancës së efikasitetit të gjykatave. Indeksi i dytë vlerësoi performancën e sistemit prokurorial ndër vitet 2013-2015, ndërsa si vazhdimësi analizoi të dhënat e perceptimit qytetar për institucionet përgjegjëse për sundimin e ligjit, të realizuar gjatë muajit qershor të 2016-ës.

Botimi i tretë vazhdoi tutje me matjet e perceptimit qytetar të realizuara gjatë muajit qershor të 2017-ës, si dhe performancën e sistemit të drejtësisë gjatë hetimit, gjykimin dhe zgjidhjes së rasteve për vitet 2013-2016. Ndërsa, analiza e të dhënave të perceptimit qytetar pas anketës së katërt të realizuar gjatë muajit qershor 2018, dhe matja e performancës së sistemit të drejtësisë në raport me hetimin, gjykimin dhe zgjidhjen e rasteve gjatë viteve 2013-2017, u bë gjatë botimit të katërt.

Ndërsa, botimi i pestë, ka bërë analizimin e të dhënave të perceptimit qytetar nga anketa e realizuar gjatë muajit shtator të vitit 2019, si dhe ka bërë matjen e performancës së sistemit të drejtësisë përgjatë vitit 2018, duke i krahasuar këto të dhëna me vitet paraprake.

Kurse, botimi i gjashtë, kishte për qëllim analizimin e të dhënave të perceptimit qytetar nga anketa e realizuar gjatë muajit shtator, të vitit 2020, duke bërë matjen e performancës së institucioneve të sistemit të drejtësisë gjatë vitit 2019, dhe duke i krahasuar këto të dhëna me vitet paraprake.

Ndërsa, bazuar në anketën e realizuar gjatë muajit shtator 2021, është përpiluar botimi i shtatë i cili ka për qëllim që të paraqes perceptimin qytetar karshi institucioneve të sundimit të ligjit dhe i njëjti përmban të dhënat lidhur me performancën e tyre gjatë viti 2020. Po ashtu, gjatë trajtimit të indikatorëve të veçantë që përmban ky botim, është përfshirë edhe çështja e krahasimit të perceptimit qytetar dhe performancës së institucioneve ligjzbatuese gjatë vitit 2020, në raport me të dhënat nga botimet e viteve paraprake.

Në kuadër të indikatorëve, për dallim nga botimet paraprake, botimi i shtatë përfshinë edhe të dhënat statistikore lidhur me perceptimin qytetar për trajtimin e personave/grupeve të marginalizuara nga ana e institucioneve të drejtësisë si dhe të dhënat se sa është përqindja e qytetarëve që në 5 vitet e fundit kanë marrë ose pranuar shërbime nga policia, gjykatat dhe prokuroria.

Perceptimi qytetar paraqet përshtypjen e qytetarëve të një vendi për institucione të caktuara, në rastin konkret për institucionet të cilat janë ndërtuar për zbatimin e normave ligjore, prandaj ky indikator vlerësohet si shumë i rëndësishëm në vlerësimin e punës së autoriteteve shtetërore. Në këtë aspekt, duhet përmendur faktin që sistemi i drejtësisë në Kosovë vazhdimisht është karakterizuar me nisma e reforma të ndryshme të cilat kryesisht kanë rezultuar me ndryshime legjislative, me krijimin e mekanizmave të rinj ose shuarjen e tyre si dhe ri aranzhim kompetencash brenda institucioneve të ndryshme. Të njëjtat janë cilësuar të jenë kryesisht ndryshime të cilat nuk kanë arritur të trajtojnë problemet në thelbin e tyre si mangësinë serioze që sistemi i drejtësisë ka në sigurimin e drejtësisë, pavarësisë dhe paanshmërisë nga akterët politikë dhe mungesën e profesionalizmit që mbizotëron në këto institucione.

Pjesë e këtij cikli të reformave ishin dhe dy nisma të Ministrisë së Drejtësisë, të cilat u zhvilluan përgjatë viteve 2018 – 2019, me qëllim kryesor të rikthimit të besimit të qytetarëve në drejtësi. Bëhet fjalë për agjendën “Drejtësia 2020” dhe “Rishikimin Funksional të Sektorit të Drejtësisë” të cilat ishin reforma paralele të lansuara nga Ministria e Drejtësisë por, për shkak të rënies së Qeverisë, të njëjtat nuk janë përfunduar ende. Për më tepër, sistemi i drejtësisë kapërceu reformën e janarit të vitit 2013, për të formuar sistem të ri të gjykatave dhe prokurorive në tërë territorin e Republikës së Kosovës.

Ligji për Gjykatat përcakton këtë sistem, të përbërë nga Gjykata Supreme me Dhomën e Posaçme të saj, si instanca më të larta gjyqësore dhe me juridiksion në të gjithë territorin e Republikës së Kosovës, me Gjykatën e Apelit si gjykatë të shkallës së dytë, me juridiksion në të gjithë territorin, si dhe Gjykatat Themelore, si gjykata të shkallës së parë, të shpërndara në shtatë rajone, të ndara në divizione dhe departamente.

Sistemi i ri prokurorial, Prokurorinë e Shtetit e organizon nga Zyra e Kryeprokurorit të Shtetit si instanca më e lartë dhe me juridiksion në të gjithë territorin e Republikës

së Kosovës, nga Prokuroria e Apelit si shkallë e dytë, gjithashtu me kompetencë mbi të gjithë territorin, Prokuroria Speciale si organ prokurorial të specializuar, me juridiksion në të gjithë territorin e Republikës së Kosovës si dhe Prokuroritë Themelore në shtatë rajonet e Kosovës, të ndara në departamente.

Institucionet e sundimit të ligjit, si Këshilli Prokurorial i Kosovës (KPK) dhe Institucioni i Prokurorit të Shtetit (PSH), në vitin 2020, kanë pasur disa ndryshime në strukturën e tyre, këtu vlen të theksohet zgjedhja e shtatë anëtarëve të rinj dhe Kryesuesit të ri të KPK-së, zgjedhja e Kryeprokurorëve të rinj të disa Prokurorive Themelore, Prokurorisë së Apelit dhe Prokurorisë Speciale e Republikës së Kosovës (PSRK). Sa i përket PSRK-së, në fillim të vitit 2020, me qëllim të rritjes së efikasitetit dhe profilizimit të prokurorëve, në kuadër të këtij institucioni janë themeluar tri departamente të reja, Departamenti i Korrupsionit dhe Krimeve Ekonomike, Departamenti për Krim të Organizuar dhe Departamenti për Terrorizëm.

Viti 2020 karakterizohet edhe me ndërrimin e qeverisë, me ç'rast një ndër prioritetet e tyre sa i përket sundimit të ligjit ka qenë procesi i rishikimit funksional dhe Vettingut në sistemin e drejtësisë. Sa i përket këtyre dy proceseve, Qeveria e Kosovës ka miratuar Strategjinë për Sundimin e Ligjit e cila i paraprinë fillimit të procesit të Vettingut, që sipas kësaj strategjie pritet të përfundojë në vitin 2025. Një iniciativë tjetër e ekzekutivit aktual është edhe ajo për krijimin e bazës ligjore për konfiskimin e pasurisë së pajustificueshme të secilit person fizik, në rastet kur konstatohet se ajo pasuri është fituar në mënyrë të kundërligjshme.

Prandaj, marrë parasysh numrin e lartë të reformave të zhvilluara në këtë sektor, ky raport përmes këtij indeksi shpjegon përvojën e individit karshi këtyre institucioneve si dhe vlerëson punën e tyre përmes zgjidhjes së rasteve, duke synuar që në të ardhmen këto të dhëna të përdoren për funksionim të plotë të sistemit të drejtësisë, me shpresë që reformat e ardhshme që aplikohen në këtë sektor, të fillojnë pasi të merren parasysh të gjeturat e këtij lloji të studimeve dhe jo reforma blanko.

METODOLOGJIA

Ky raport është bazuar në të dhënat parësore si perceptimi qytetar dhe ato dytësore si raportet zyrtare nga organet përgjegjëse dhe menaxhuese të sistemit të drejtësisë në Kosovë. Të dhënat parësore përfshijnë anketimin e qytetarëve të Republikës së Kosovës gjatë muajit shtator 2021, të realizuara në bashkëpunim me UBO Consulting.

Mostra e përzgjedhur për këtë anketim përbëhet nga 1063 të anketuar të moshës mbi 18 vjeç në të gjithë territorin e Kosovës me përkatesi shqiptare (979), serbe (42) dhe pjesëtarë të komuniteteve të tjera (42). Mostra më pas është peshuar për të reflektuar strukturën etnike në Kosovë, duke përdorur peshat e popullsisë dhe për të pasqyruar mostrën në pjesë urbane dhe rurale, nga të dhënat zyrtare të Agjencisë së Statistikave të Kosovës (ASK). Shtresimi i tretë është bërë në bazë të numrit të anketave të realizuara në secilin vendbanim. Metoda e cila është përdorur për këtë anketim bazohet në përzgjedhjen rastësore të familjeve. Anketa është zhvilluar ballë për ballë me familjarin i/e cili/a ka ditëlindjen e parë më të afërt dhe është mbi moshën 18 vjeç. Para se të administrohej pyetësori në terren, fillimisht është bërë testimi i pyetësorit për të identifikuar problemet logjike dhe përmbajtjesore, si dhe është zhvilluar trajnimi i anketuesve. Në bazë të të dhënave të përfituara nga anketimi janë hartuar indikatorët e perceptimit të cilët vlerësojnë perceptimin e qytetarëve të Kosovës mbi punën e institucioneve të sundimit të ligjit: gjykatave, prokurorisë, policisë si dhe EULEX-it. Të gjitha pyetjet e anketës janë grupuar në nëntë indikatorë

për të vlerësuar punën e institucioneve të sundimit të ligjit, nga këndvështrime të ndryshme. Të dhënat dytësore për të vlerësuar efikasitetin e punës në gjykata dhe prokurori, janë mbledhur dhe analizuar nga raportet zyrtare të Këshillit Gjyqësor të Kosovës (KGJK), Këshillit Prokurorial të Kosovës (KPK), dhe Ligjit për Buxhetin e Kosovës. Më konkretisht, janë analizuar të dhënat që lidhen me numrin e lëndëve të pranuar brenda një viti në secilën gjykatë dhe prokurori; me numrin e lëndëve të trashëguara nga viti paraardhës; me numrin e gjyqtarëve dhe prokurorëve; me popullsinë e Kosovës, si dhe buxhetin e ndarë për sistemin gjyqësor dhe prokurorial gjatë viteve 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 dhe 2020.

Indikatorët strukturorë pasqyrojnë kapacitetet dhe resurset e prokurorive, gjykatave për të realizuar detyrat e tyre, duke mundësuar në këtë mënyrë vlerësimin e efikasitetit të punës së tyre. Meqë nga janari i vitit 2013 ka hyrë në fuqi struktura e re e gjyqësorit, indikatorët bazohen në të dhënat e tetë viteve të fundit (2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 dhe 2020). Duhet theksuar se vlerësimi dhe analizimi i numrit të lëndëve të zgjidhura apo të trashëguara brenda një viti në secilën gjykatë dhe prokurori, është bërë pa vlerësuar vështirësinë e zgjidhjes së tyre, apo ndarjen në departamente të ndryshme të gjykatave dhe prokurorive. Kjo pasi qëllimi kryesor në ndërtimin e indikatorëve strukturorë është që të vlerësojë efikasitetin total të punës së gjykatave dhe prokurorive dhe të vlerësojë performancën individuale sasiore të prokurorëve dhe gjyqtarëve.

PERCEPTIMI QYTETAR MBI INSTITUCIONET E SISTEMIT TË DREJTËSISË

NDIKIMI POLITIK

Në Kosovë mbetet shqetësues fakti se shumica e shoqërisë ka perceptimin se personat me ndikim politik kanë më pak gjasa të ndëshkohen nga ligji. Në bazë të anketave të realizuara del se 60 % e qytetarëve janë përgjigjur pozitivisht në pyetjen “A mendoni se personat me ndikim politik kanë më pak gjasa të ndëshkohen nga ligji?”. Ndërsa, vetëm 31.4% e tyre mendojnë se pavarësisht që personat mund të kenë ndikim politik, të njëjtit kanë gjasa të ndëshkohen në bazë të dispozitave ligjore. Kurse, 8.7% e të anketuarve kanë thënë se nuk e dinë ose kanë zgjedhur që të mos përgjigjen fare lidhur me këtë çështje.

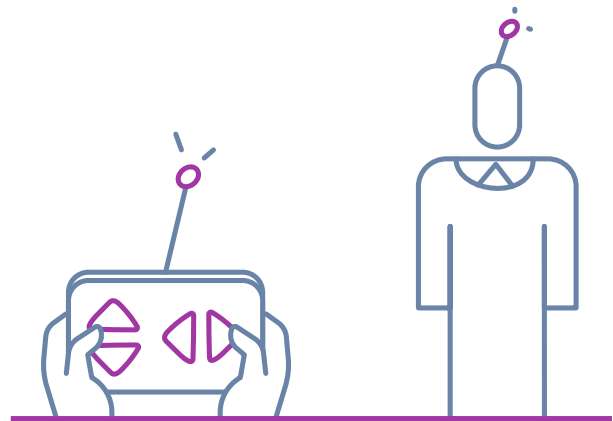
Nëse e krahasojmë të dhënat më vitin e kaluar, trendi i qytetarëve që besojnë se sistemi i drejtësisë ndikohet nga pozicioni politik është në ulje prej 8.5 pikë përqindje.

Nga të anketuarit të cilët besojnë se personat me ndikim politik kanë më pak gjasë të ndëshkohen nga ligji, 32.9% e tyre mendojnë se gjykatat janë institucionet që influencohen më së shumti nga ndikimi politik. Lidhur me këtë dukuri, qytetarët në vendin e dytë e vendosin Prokurorinë me 31.3% dhe Policinë e Kosovës me 19.7%.

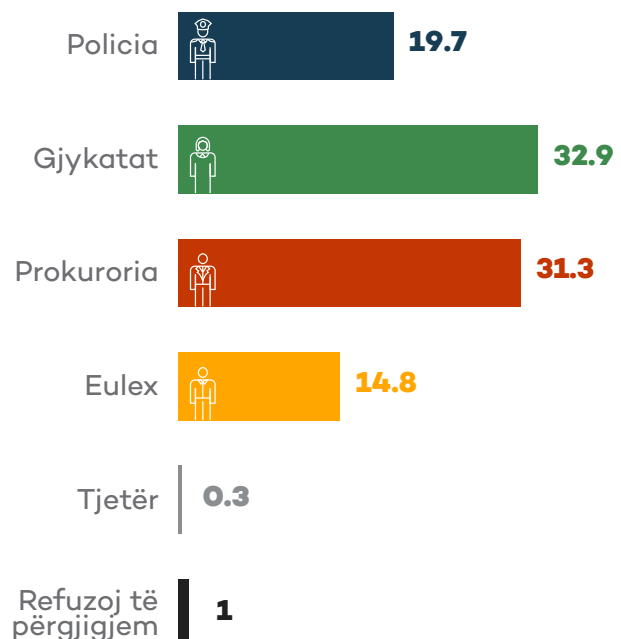
A mendoni se personat me ndikim politik kanë më pak gjasa të ndëshkohen nga ligji?

Kurse, EULEX-i mbetet si institucioni që influencohet më së paku nga personat me ndikim politik, më vetëm 14.8%. Por, nëse marrim në krahasim me të dhënat e vitit të kaluar, tani kemi një trend të rritjes së perceptimit qytetar mbi influencën e personave me pozita politike në Gjykata, Prokurori dhe EULEX, ndërsa trend të uljes së këtij perceptimi kemi për institucionin e Policisë së Kosovës.

Cilat nga institucione në vazhdim influencohen më shumë nga ndikimi politik?

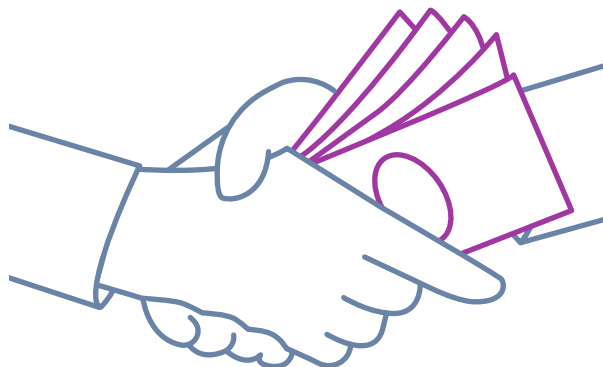

MITMARRJA

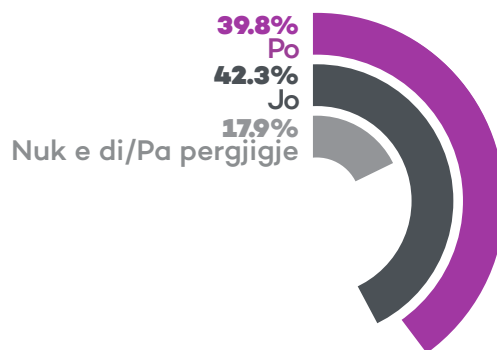
Institucionet e drejtësisë vazhdojnë të jenë të prekura nga dukuria e mitmarrjes, kështu besojnë qytetarët e Republikës së Kosovës. Nga rezultatet e anketave të vitit 2021, të dhënat tregojnë se 39.8% e të anketuarve mendojnë se punëtorët e zyrtarët e institucioneve të sundimit të ligjit pranojnë dhe kërkojnë mito. Në krahasim me vitin paraprak përqindja është ulur për 8.3 pikë përqindje, por perceptimi negativ mbetet ende i lartë bazuar në mendim i shumicës së përgjithshme të të anketuarve.

Është trend pozitiv që nga 29.4% sa ishte në vitin e kaluar, këtë vit, 42.3% e të pyeturve mendojnë se zyrtarët që do të duhej të zbatonin ligjin nuk do të pranonin apo kërkonin mito. Vlen të përmendet se besimi i qytetarëve tek institucionet ka filluar të ketë rritje në vitet e fundit.

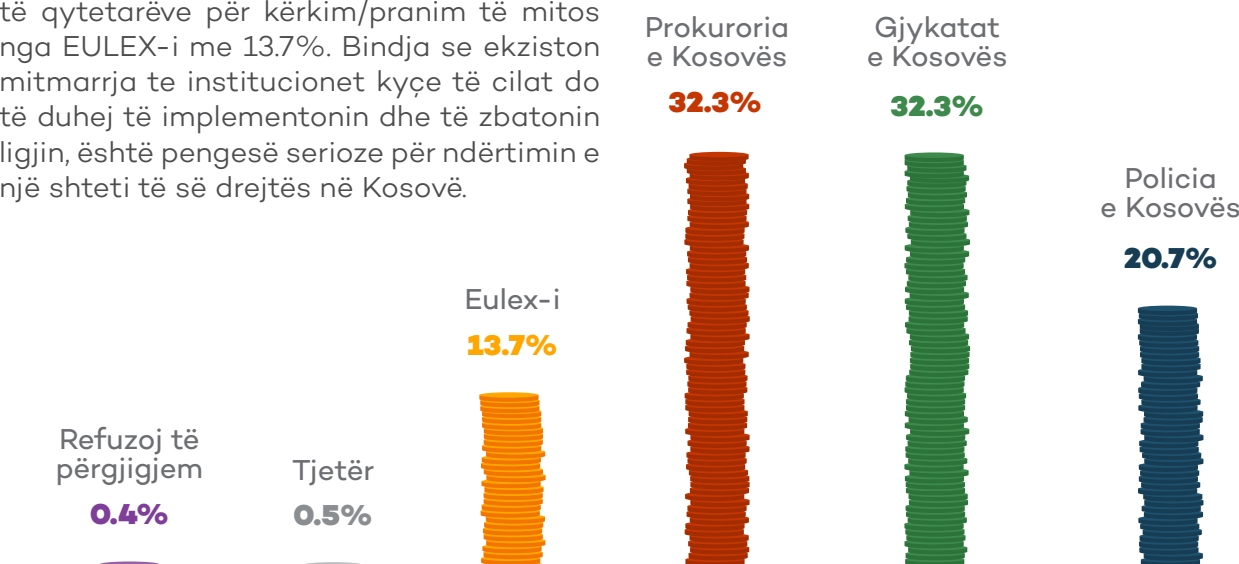
Edhe në këtë vit, sikurse në atë paraprak, të anketuarit besojnë se institucionet më të prekura nga kjo dukuri janë gjykatat dhe prokuroria me rreth 53%, dhe krahasuar në raport me vitin e kaluar, kjo përqindje është ulur për 6.5 pikë përqindje. Kurse praktika e mitmarrjes sipas qytetarëve është më pak prezente tek policia e Kosovës, me 20.7%, që në krahasim me vitin paraprak ka rritje të vogël të përqindjes të atyre që mendojnë se ky institucion kërkon/pranon mito. Lidhur me këtë çështje, trend i uljes së mendimit të qytetarëve për kërkim/pranim të mitos nga EULEX-i me 13.7%. Bindja se ekziston mitmarrja te institucionet kyçe të cilat do të duhej të implementonin dhe të zbatonin ligjin, është pengesë serioze për ndërtimin e një shteti të së drejtës në Kosovë.

Sipas mendimit tuaj, zyrtarët/
punëtorët e institucioneve të drejtësisë
a kërkojnë/pranojnë mito?

Zyrtarët/punëtorët e cilit institucion
në vazhdim kërkojnë/pranojnë mito?

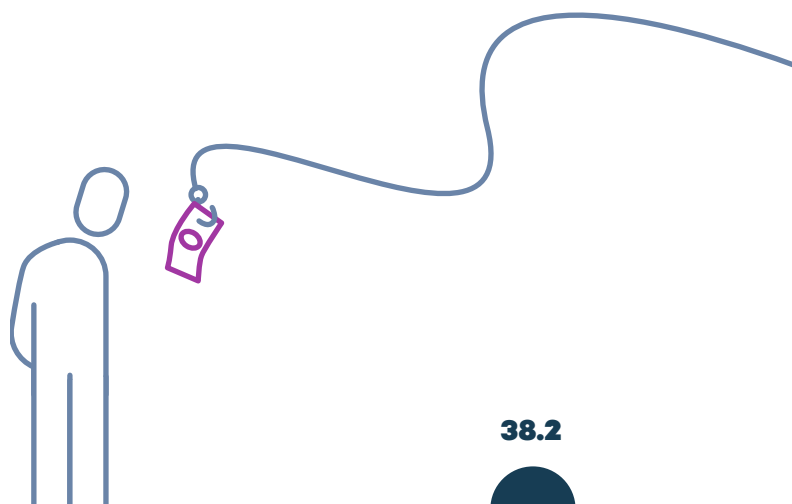

EFEKTIVITETI NË LUFTIMIN E KORRUPSIONIT

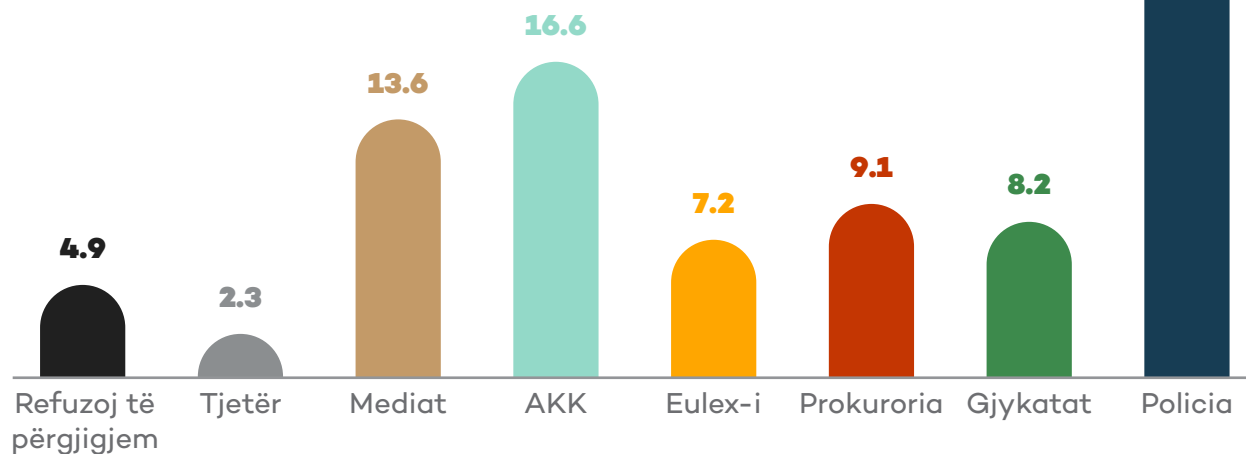
Si institucionin më efektiv në luftimin e korrupsionit, edhe këtë vit, qytetarët e radhisin Policinë e Kosovës, më 38.2%, e që në krahasim më vitin e kaluar, kemi një rënie prej 9.9 pikë përqindje. Sa i përket luftës kundër korrupsionit nga ana e gjykatave dhe prokurorive, qytetarët e intervistuar mendojnë se Prokuroria është me efektive në luftën kundër veprave penale të korrupsionit sesa Gjykatat. Sa i përket këtij indeksi, në botimin e kaluar, qytetarët në këtë pozicion e vendosnin Prokurorinë me përqindjen më të ulët prej 4.8%, kurse këtë vit kjo është dyfishuar në pikë përqindje. Do të thotë kemi rritje të besimit të qytetarëve karshi institucionit të Prokurorisë sa i përket luftës kundër korrupsionit.

Për nga efektiviteti në luftën kundër korrupsionit të anketuarit i radhisin institucionet si në vijim: EULEX-i 7.2%, Gjykatat 8.2%, Prokuroria 9.2%, Mediat 13.6%, Agjencia Kundër Korrupsionit 16.6%, dhe Policia e Kosovës 38.2%.

Pra edhe këtë vit si në vitet e mëhershme, një përqindje e vogël e qytetarët u besojnë prokurorisë dhe gjykatave në luftimin e korrupsionit, madje as EULEX-it, të cilët një herë e një kohë konsideroheshin si prijës të kësaj lufte. Megjithatë, këtë vit, opinioni pozitiv i qytetarëve është dyfishuar për Prokurorinë, dhe gjithashtu ka shënuar rritje të lehtë roli pozitiv i medias dhe Agjencisë Kundër Korrupsionit, sa i përket efikasitetit në luftimin e kësaj dukurie negative.

Sipas mendimit tuaj, cili nga institucionet në vazhdim është më efektiv në luftën kundër korrupsionit?

RAPORTIMI I KORRUPSIONIT

Gatishmëria e qytetarëve të Kosovës për të raportuar korrupsionin dhe veprat penale, ekziston në masë të madhe përkundër faktit që ata janë të pakënaqur me punën e institucioneve në luftimin e këtyre dukurive në shoqëri. Të pyetur nëse do të ishin të gatshëm të raportonin një rast korrupsioni apo krimi, 70.5% kanë thënë se janë të gatshëm ta raportojnë, ndërsa 23.3% kanë thënë që nuk janë të gatshëm ta bëjnë atë. Nga viti i kaluara trendi i gatishmërisë për raportimin e korrupsionit tek institucionet relevante është në rënie. Sepse, përderisa në bazë të të dhënave nga botimi i gjashtë rezultojnë se nga 16.7% e qytetarëve deklarohet se nuk ndjejnë gatishmërinë për raportim, tani masa e qytetarëve që i bashkohen këtij mendimi është 23.3%. Numri i qytetarëve të pavendosur se a do ta raportonin një rast të korrupsionit apo krimi, ka filluar të jetë më i ulët, nga 6.8% sa ishte vitin e kaluar në 6.2% sa është këtë vit. Ulja e numrit të qytetarëve të pavendosur si përqindje duket se është bërë me zhvendosjen në rangun e atyre të cilët nuk do të raportonin këto dukuri negative.

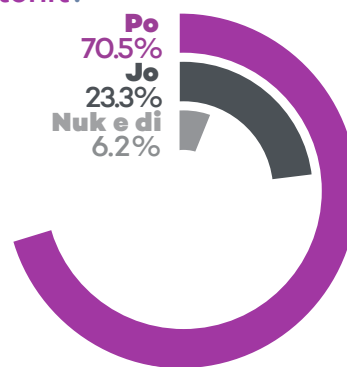
Numri i atyre që nuk do kishin gatishmëri për raportime është ulur për 0.6 pikë përqindje, në krahasim me rritjen prej 6.6% të atyre që janë përgjigjur se nuk do të raportonin një rast të korrupsionit apo krimi. Ulja e përqindjes së qytetarëve për të ndihmuar institucionet në luftimin e krimi dhe korrupsionit paraqet një tendencë të uljes së aktivizmit qytetar për të kontribuar në adresimin e dukurive negative. Kjo mund të jetë tregues i përvojave personale të kaluara qytetare me institucionet e sundimit të ligjit në Kosovë. Për më tepër, ulja e gatishmërisë është një mesazh i qartë që tregon se qytetarët nuk janë aq të kënaqur me mënyrën e trajtimit dhe zgjidhjes së rasteve nga ana e organeve të drejtësisë, në të kaluarën.

Të pyetur se në cilin institucion do të raportonin korrupsionin, 78.6% e qytetarëve të intervistuar janë përgjigjur se do të raportonin në Polici. Nëse bëjmë krahasim me vitin e kaluar, rezultojnë se kemi ulje në

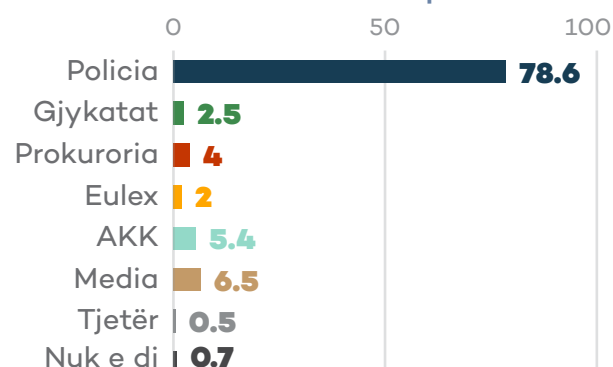
10.3 pikë përqindje të qytetarëve të cilët do të raportonin një rast të krimi ose korrupsionit në Policinë e Kosovës. Kurse, sa i përket raportimit në Prokurori dhe në Gjykata përqindja e të intervistuarve që do të raportonin korrupsionin mbetet e ulët krahasuar me ata të cilët do të përzgjidhnin Policinë. Rreth 2.5% e të anketuarve do të lajmëronin gjykatat ndërsa, 4% e qytetarëve do të raportonin në Prokurori.

Nga viti i kaluar, është rritur përqindja e qytetarëve që do të lajmëronin një rast të korrupsionit apo krimi në Gjykata për 0.5 pikë përqindje, ndërsa për 2.8 pikë përqindje është rritur numri i njerëzve të cilët do të raportonin padrejtësitë ose shkeljet në Prokurori. Ky rezultat i anketave tregon se policia vazhdon të jetë adresa më e besueshme e qytetarëve për të raportuar veprat penale, por ekziston një rritje e konsiderueshme e përqindjes së qytetarëve që do të raportonin në Agjencinë Kundër Korrupsion dhe në media.

Në qoftë se do të vërenit ndonjë rast të korrupsionit apo krimi (vjedhje, dhune, etj), a do të ishit të gatshëm ta raportonit?

Në cilin institucion do ta raportonit?

KËNAQSHMËRIA

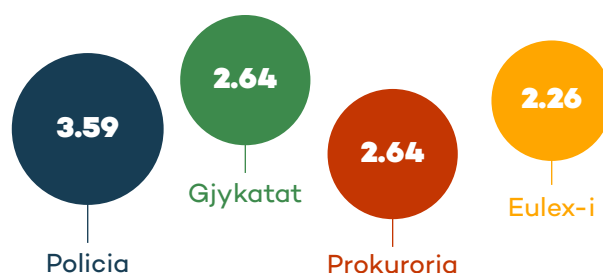
Indikatori i kënaqshmërisë tregon sesa institucionet e drejtësisë veprojnë në përputhje me pritshmërinë e qytetarëve dhe përgjegjësitë e tyre. Të dhënat, për vitin 2020, ngjashëm si në vitet e kaluara tregojnë se qytetarët janë më të kënaqur me Policinë e Kosovës, ndërsa shumë pak të kënaqur me EULEX-in. Pyetja e cila u është parashtruar anketuesve është: “Sa jeni të kënaqur me punën apo performancën e këtyre institucioneve”. Ndërsa përgjigja mund të derivonte nga vlera 1 që korrespondon me aspak të kënaqur deri në vlerën 5 plotësisht të kënaqur. Sipas përgjigjeve të qytetarëve radhitja e institucioneve sipas mesatares qëndron kështu: Policia e Kosovës 3.59, Gjykatat e Kosovës 2.64, Prokuroria e Kosovës 2.64 dhe në fund EULEX-i me 2.26. Nga këto të dhëna vijmë në përfundim se kemi rënie në kënaqshmërinë e qytetarëve tek performanca e këtyre katër institucioneve në krahasim me vitin e kaluar, ku dallimi më i madh është te Policia e Kosovës më 0.28, te Gjykatat dhe EULEX-i me 0.19, dhe te Prokuroria me 0.14.

Kurse, lidhur me çështjen se sa të anketuarit pajtohen me deklaratën se institucionet e drejtësisë i trajtojnë njësoj personat/grupet e marginalizuara si: gratë, minoritetet, personat me aftësi të kufizuara, personat me të ardhura minimale, të njëjtit kanë mund të përgjigjen nga vlera 1 – aspak nuk pajtohem deri në vlerën 5 që korrespondon

me pajtohem plotësisht. Nga përgjigjet e të anketuarve, rezulton se me vlerën 1 janë përgjigjur 10.8%, me vlerën 2 janë përgjigjur 15.8%, kurse në vlerën 3 kanë dhënë përgjigje 42.6% e tyre. Kurse, 24.8% e të anketuarve janë përgjigjur me vlerën 4 ndërsa vetëm 6% nga totali i të intervistuarve pajtohen plotësisht që institucionet i trajtojnë njësoj të gjithë personat/grupet e cekura me lartë. Pra, nëse marrim mesataren e vlerave të përgjigjes (2.99), vijmë në përfundim se qytetarët pajtohen deri në një farë mase se institucionet e drejtësisë i trajtojnë njësoj personat/grupet e marginalizuara si: gratë, minoritetet, personat me aftësi të kufizuara, personat me të ardhura minimale.

Sa jeni të kënaqur me punën/performancën e këtyre institucioneve?

Ju lutem na tregoni se sa pajtoheni me deklaratën në vazhdim:

“Institucionet e drejtësisë i trajtojnë njësoj personat/grupet e marginalizuara si: gratë, minoritetet, personat me aftësi të kufizuara, personat me të ardhura minimale”
Vlerësoni nga 1 deri 5.

1 - Aspak nuk pajtohem; 2 - Nuk pajtohem; 3 - Pajtohem deri dikund; 4 - Pajtohem; 5 - Plotësisht pajtohem

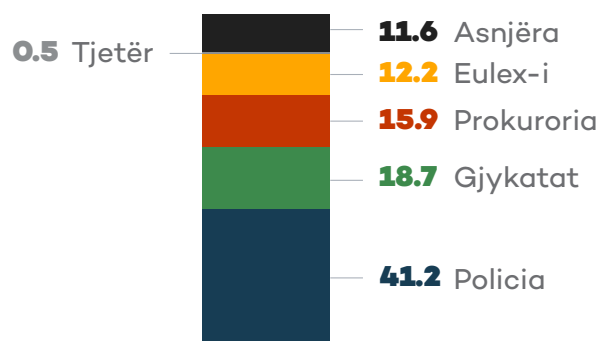
PAVARËSIA NË VENDIMMARRJE

Pavarësia dhe paanshmëria janë parime e kushte që një shtet të ketë sistem funksional të së drejtës. Sa i përket pavarësisë së institucioneve të cilat mbrojnë ligjshmërinë, 41.2% e qytetarëve edhe këtë vit e radhisin policinë si institucion që mund të kryej detyrat dhe përgjegjësitë në mënyrë të pavarur. Ndërsa, vetëm 18.7% e të anketuarve mendojnë se Gjykatat mund të jenë të pavarura në ushtrimin e detyrës së tyre, njashtu edhe për Prokurorinë, përqindja është vetëm 15.9%. Këtë vit, përqindja e qytetarëve që besojnë se policia mund të kryej punë të paanshme është rritur për 1.3%, rritje të tilla të pikë përqindjes vërehen edhe për institucionet e tjera. Perceptimi nga viti 2020 tani është më i lartë për gjykatat dhe prokurorinë. Vlen të përmendet që qytetarët edhe këtë vit janë përgjigjur që janë të kënaqur me punën e misionit të EULEX, ku, në krahasim me vitin e kaluar ata që mendojnë se ky mision mund të bëjë punë të pavarur ka ngritje për 2.7 pikë përqindje.

Perceptimi i qytetarëve tregon se parimi i pavarësisë në vendimarrje duket të jetë shumë pak i zbatueshëm nga organet e sundimit të ligjit në vend. Rritja e besueshmërisë në pavarësinë e institucioneve nga viti 2020 në 2021-ën tregon se qytetarët mendojnë që pavarësia në organet gjyqësore dhe prokuroriale është e mundur. Përderisa qytetarët e mendojnë gjykatën si institucionin më pak të pavarur në ushtrimin e detyrave ligjore, në krahasim me Policinë e Kosovës, reth 34.5% e të anketuarve konsiderojnë se gjyqtarët, gjatë marrjes së vendimeve, ndikohen nga presioni, korrupsioni dhe interesi privat. Kurse, 29.1% e tyre mendojnë se gjyqtarët vendimarrjen e bazojnë nën ndikimin e presionit të ushtruar nga zyrtarët e lartë apo personat me influencë politike. Numri i qytetarëve që e ndajnë këtë mendim nga viti i kaluar është ulur për 3.5 pikë përqindje.

Tutje, këtë vit, 34.3% e qytetarëve, apo 7.1 pikë përqindje më shumë sesa vitin e kaluar, besojnë se shumica e gjyqtarëve gjatë marrjes së vendimeve bazohen në kornizën ligjore. Edhe pse perceptimi i qytetarëve që ndajnë mendimin se gjyqësori ndikohet në vendimarrje nga interesat private dhe presioni i ushtruar nga personat me influencë politike, ka shënuar rënie prej 6.7 pikë përqindje, pjesa më e madhe e qytetarëve, saktësisht 63.6% e tyre, mendojnë që gjyqtarët nuk i nxjerrin vendimet në bazë të fakteve të disponueshme dhe në kornizën ligjore të vendit.

Sipas mendimit tuaj, në praktikë, cilat nga institucionet e Kosovës në vazhdim janë në gjendje të kryejnë detyrat/përgjegjësitë e tyre në mënyrë të pavarur?

Sipas mendimit tuaj, gjatë marrjes së vendimit shumica e gjyqtarëve në Kosovë bazohen:

Në faktet e disponueshme dhe në kornizën ligjore të vendit
34.3%

Në ndikimin e presionit të ushtruar nga interesat privat/korrupsionit
34.5%

Në ndikimin e presionit të ushtruar nga zyrtarët e lartë/personat me influencë politike
29.1%

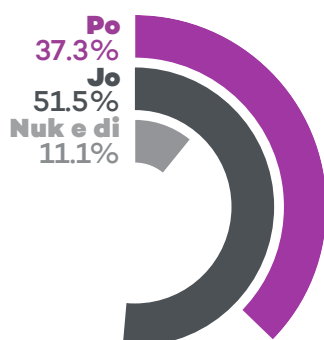
Tjetër
2.1%

PËRMIRËSIMI I GJYQËSORIT

Përkundër agjendës “Drejtësia 2020” dhe Procesit të Rishikimit Funktional, që të dyja të nisura nga Ministria e Drejtësisë, me qëllim kryesor sigurimin e mbarëvajtjes dhe rikthimin e besimit të qytetarëve në drejtësi, më shumë se gjysma e qytetarëve mendojnë se sistemi i drejtësisë është përmirësuar. Por, funksionalizmi i Departamentit Special në kuadër të Gjykatës Themelore në Prishtinë dhe në Gjykatën e Apelit të Kosovës, të paraparë me Ligjin për Gjykatat, qysh nga viti 2018, duket se ka pasur ndryshim në mendimet e qytetarëve mbi përmirësimin e gjyqësorit. Kështu, 37.3% e qytetarëve, apo 6.6 pikë përqindje më shumë se vitin e kaluar, besojnë se gjyqësori ka arritur të përmirësohet, ndërsa 11.1% kanë qenë pa përgjigje.

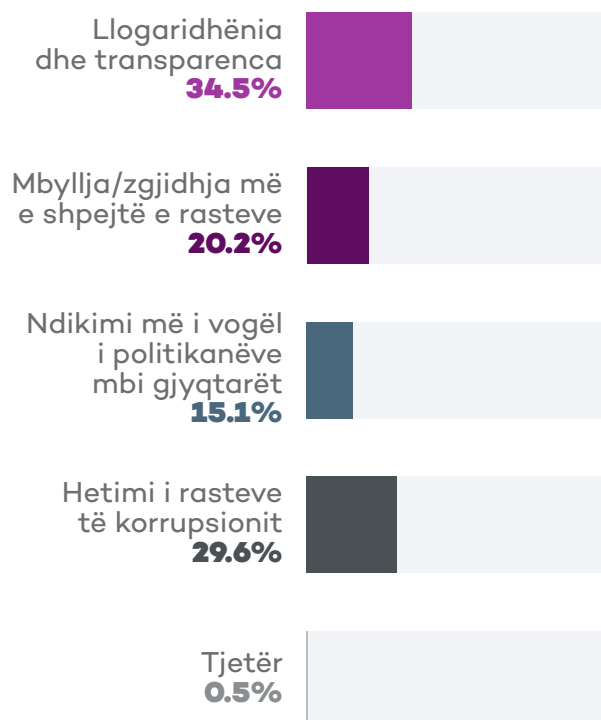
Nga totali i përqindjes së qytetarëve të cilët besojnë se sistemi gjyqësor është përmirësuar, 34.5% e tyre mendojnë që gjykatat tani janë më transparente dhe llogaridhënëse, 29.6% besojnë se është përmirësuar hetimi ndaj rasteve të korrupsionit, 20.2% besojnë se rastet zgjidhen më shpejtë, ndërsa 15.1% e tyre mendojnë se tashmë ka më pak ndikim të politikanëve mbi gjyqtarë.

Sipas mendimit tuaj, a është përmirësuar sistemi i drejtësisë gjatë viteve të fundit?

Perceptimi i qytetarëve lidhur me efektet pozitive në përmirësimin e sistemit gjyqësor bazohet në atë se, sipas mendimeve të qytetarëve, ka rritje në përqindjen e sistemit të drejtësisë ka dhënë rezultate më të mira në hetimin e rasteve të korrupsionit. Ndërsa, në krahasim më të dhënat nga botimi i kaluar, rezultojnë se kemi rënie në përqindjen e qytetarëve të cilët mendojnë se sistemi i drejtësisë është përmirësuar sa i përket dimensioneve: shpejtësisë së mbylljes dhe zgjidhjes së rasteve, ndikimit të politikanëve mbi gjyqtarët, llogaridhënies dhe transparencës.

Cili nga këto dimensione të sistemit të drejtësisë është përmirësuar më së shumti?

KUSHTET E PUNËS

Sa i përket çështjes se a merren masa disiplinore deri në largim nga puna ndaj gjyqtarëve apo prokurorëve, për shkelje të rregullave apo procedurave, 12.6% e qytetarëve mendojnë që kjo nuk ndodh asnjëherë. Ndërsa, 81.4% mendojnë se rrallë ose ndonjëherë merren masa të tilla ndaj gjyqtarëve dhe prokurorëve kurse 5.9% thonë se shpesh ose gjithmonë merren masa ndaj tyre. Vlen të theksohet se në bazë të këtyre të dhënave është shqetësues fakti se një përqindje shume e ultë e qytetarëve mendojnë se ndaj gjyqtarëve dhe prokurorëve, të cilët bëjnë shkelje të rregullave apo procedurave, shpesh ose gjithmonë merren masa disiplinore deri në largim nga puna. Krahësim me vitin e kaluar, ka ndërruar në aspektin negativ perceptimi qytetarë lidhur me mendimin e tyre se gjyqtarët dhe prokurorët shpesh ose gjithmonë dënohen me masa disiplinore, si shkelës të rregullave ose procedurave. Kështu, përderisa në vitin e kaluar, 7.7% e qytetarëve e kishin këtë mendim, këtë vit kjo përqindje është vetëm 5.9%.

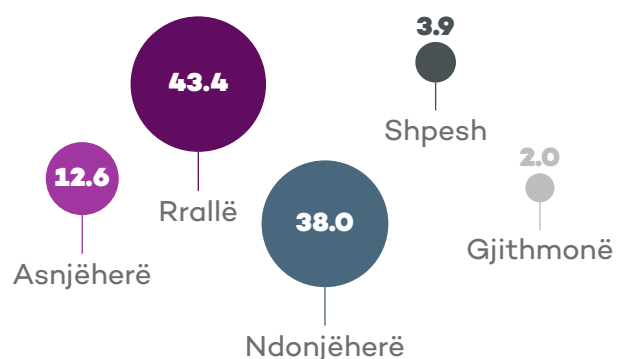
Përpos që shumica e qytetarëve e perceptojnë gjyqësorin dhe prokurorinë si të paprekshme nga sanksionet po që se shkelin rregulla, vetëm 7.9% e qytetarëve pajtohen plotësisht se gjyqtarët dhe prokurorët kanë mjetet ose burimet e nevojshme për t'u mbrojtur nga kërcënimet, ngacmimet, sulmet apo frikësimet. Pjesa më e madhe e të intervistuarve kanë dhënë përgjigje ndërmjet vlerave apo parametrave 1 dhe 5, përkatësisht mes aspak nuk pajtohem dhe pajtohem plotësisht. Kështu, me parametrin 1, janë përgjigjur 5.7%, me parametrin 2, janë përgjigjur 15.2%, me parametrin 3, gjithsej 47.2% dhe me parametrin 4 janë përgjigjur 24% e të anketuarve. Pra, nëse marrim mesataren e vlerave të përgjigjes, rezulton se nga parametri 1 deri në parametrin 5, qytetarët janë shprehur në vlerën 3.13 sa i përket mendimit të tyre se gjyqtarët dhe prokurorët kanë mjetet ose burimet e nevojshme për t'u mbrojtur nga kërcënimet, ngacmimet, sulmet apo frikësimet.

Sipas mendimit tuaj, a ka gjasa që të merren masa disiplinore deri në largim nga puna ndaj gjyqtarëve/prokurorëve të cilët i shkelin rregullat apo procedurat?

Ju lutem na tregoni se sa pajtoheni me deklaratën në vazhdim:

“Gjykatat/prokuroritë kanë mjete dhe burime të nevojshme për të mbrojtur gjyqtarët/prokurorët nga kërcënimet, ngacmimet, sulmet, apo frikësimet”
Vlerësoni nga **1** deri **5**.

1 - Aspak nuk pajtohem; 2 - Nuk pajtohem; 3 - Pajtohem deri dikund;
4 - Pajtohem; 5 - Plotësisht pajtohem

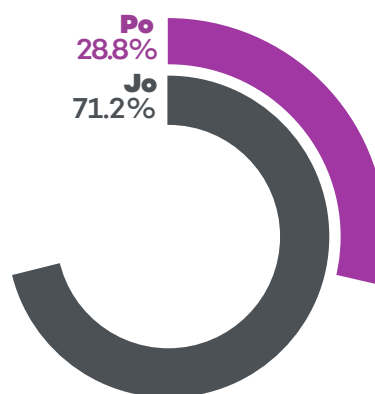

SHËRBIMET NGA INSTITUCIONET E DREJTËSISË

Përmes këtij indeksi është synuar të dihet se, brenda një periudhe kohore, sa qytetarët e vendit tonë kanë pranuar ose marrë shërbime nga Policia, Gjykata dhe Prokuroria. Në pyetjen se “A keni marrë/pranuar shërbime gjatë 5 viteve të fundit nga institucionet e drejtësisë?”, të anketuarit kanë pasur mundësinë të përgjigjen me “Po”, nëse kanë marrë këto shërbime, dhe me “Jo”, nëse në këtë periudhë kohore nuk kanë pranuar asnjë shërbim nga institucionet e lartcekura.

Nga analizimi i përgjigjeve të tyre, 71.2% e të anketuarve janë përgjigjur që nuk kanë pranuar asnjë shërbim nga këto institucione në gjysmë dekadën e fundit. Ndërsa, 28.8% e qytetarëve janë përgjigjur pozitivisht se në 5 vitet e fundit kanë marrë shërbime nga ana e policisë, gjykatës apo prokurorisë.

A keni marrë/pranuar shërbime gjatë 5 viteve të fundit nga institucionet e drejtësisë (Policia, Prokuroria, Gjykata)?

Cili është mendimi juaj sa i përket mandatit të EULEX:

MANDATI I EULEX-it

Këtë vit, 58.8% e të anketuarve, apo 74 pikë përqindje më shumë sesa vitin e kaluar, ishin të bindur se mandati i EULEX-it nuk duhet të vazhdojë. Ndërsa, 19.3% nuk ishin të sigurt se çfarë duhet të bëhej më tutje me misionin ndërkombëtar në Kosovë, duke lënë kështu vetëm 21.9% të anketuarve të mendimit se mandati duhet të zgjatet. Nga vitet e kaluara vërehet një ndryshim i perceptimit të qytetarëve, ku tashmë numri më i madh i tyre rreshtohen në grupin e atyre që mendojnë se mandati i EULEX-it nuk duhet vazhduar, duke zvogëluar në vazhdimësi numrin e qytetarëve të cilët ishin të pasigurt se çfarë duhet bërë ndër vite me këtë mision. Pra, ky është një indikator që tregon se shumë qytetarë janë skeptik sa i përket nevojës së mëtutjeshme për një institucion të tillë në Kosovë.

VLERËSIMI I PUNËS SË SISTEMIT TË DREJTËSISË

Vlerësimi i Punës së Sistemit të Drejtësisë

Botim i shtatë i Indeksit të Performancës së Institucioneve të Sundimit të Ligjit në Kosovë (RoLPIK) u fokusua në nxjerrjen e të dhënave për sistemin e drejtësisë pas aplikimit të reformës legislative dhe strukturore të sistemit të drejtësisë. Një vlerësim i tillë është bërë nga viti 2013 në mënyrë manuale. Botimi i parë i RoLPIK-ut u fokusua në vlerësimin e efikasitetit të punës së sistemit gjyqësor në zgjidhjen e rasteve, përmes analizimit të të dhënave për çdo gjykatë gjatë viteve 2013-2015. Botimi i dytë e kishte për synim efikasitetin e punës së sistemit prokurorial në Kosovë, si organ i paanshëm, i pavarur, për ndjekjen e veprave penale dhe shkeljeve të normave ligjore. Më pas, botimi i tretë u përqendrua në analizën e punës së gjykatave dhe prokurorive përgjatë vitit 2016, sikurse botimi i katërt pasqyrore performancën e këtyre dy institucioneve përgjatë vitit 2017. Pastaj, botimi i pestë dhe botimi i gjashtë vlerësoi performancën e sistemit të drejtësisë për vitin 2018, përkatësisht vitin 2019, duke e krahasuar atë me punën përgjatë viteve paraprake. Prandaj, ngjashëm me botimin paraprak, në mënyrë që vlerësimi i efikasitetit të sistemit gjyqësor dhe sistemit prokurorial të jetë efektiv, edhe në këtë botim janë ndjekur strukturat organizative në bazë të të cilave funksionojnë këto dy sisteme në Kosovë. Vlerësimi i punës së sistemit prokurorial është bërë për: Zyrën e Kryeprokurorit të Shtetit (ZKPSH), Prokurorinë e Apelit (PA), Prokurorinë Speciale të Republikës së Kosovës (PSRK) dhe shtatë Prokuroritë Themelore (PTH). Ndërsa të dhënat nga sistemi gjyqësor janë analizuar të ndara në bazë të punës së Gjykatës Supreme të Kosovës (GJSK), Dhomës së Posaçme e Gjykatës Supreme të Kosovës (DHPGJSK), Gjykatës së Apelit të Kosovës (GJAK) dhe shtatë Gjykatave Themelore (GJTH).

Në këtë botim efikasiteti i punës së sistemit të ndjekjes penale dhe mbrojtjes së ligjshmërisë, është vlerësuar nga të dhënat zyrtare të siguruar nga organet e Këshillit Prokurorial të Kosovës (KPK), ZKPSH, Këshillit Gjyqësor të Kosovës (KGJK), Ligjit për Buxhetin e Kosovës, etj. Nga këto të dhëna zyrtare janë krijuar indikatorë strukturorë të cilët synojnë të vlerësojnë punën e sistemit të drejtësisë nga perspektiva të ndryshme. Indikatorët strukturorë tregojnë aspekte të performancës së sistemit prokurorial dhe gjyqësor, nga vlerësimi i kërkesës për drejtësi, numri i lëndëve të zgjidhura, efikasiteti i punës, ngarkesa e prokurorëve dhe gjyqtarëve, shkalla e mbipopullimit dhe koha për të cilën me punë të njëtrajtshme sistemi do të arrinte të përmbyllte lëndët aktuale, e deri tek analizimi i shkallës së ndarjes së buxhetit për të vlerësuar prioritizimin e sistemit të drejtësisë në Kosovë. Analiza e punës së prokurorisë dhe gjykatave është e varur nga shumë faktor të jashtëm dhe të brendshëm, prandaj duhet pasur parasysh që ky vlerësim nuk mund të identifikoj të gjithë indikatorët relevant që përcaktojnë vëllimin e punëve të prokurorëve dhe gjyqtarëve. Ky raport në kapitujt vijues synon të pasqyroj faktorët më parësor përmes të cilëve në aspektin sasior përcaktohet puna e sistemit prokurorial dhe gjyqësor, duke e krahasuar atë me efektivitetin e këtyre organeve përgjatë viteve 2013 - 2020. Përmes këtij vlerësimi raporti ka për qëllim të shtjellojë të dy anët e medaljes, nga perspektiva e qytetarit deri tek puna e cila zhvillohet në organet e drejtësisë, në mënyrë që këto mangësi dhe pengesa në të ardhmen të përdoren për t'u eliminuar, me një planifikim më adekuat për përsosjen e sistemit të sundimit të ligjit në Kosovë.

Duke pasur parasysh rrethanat e krijuara pas përhapjes së pandemisë COVID-19, të cilat kanë ndikuar që gjykatat dhe prokuroritë e vendit për një kohë të trajtojnë vetëm rastet me urgjencë dhe të njëjtat kanë punuar me staf të reduktuar, është e rëndësishme që të merret parasysh se në këta indikatorë strukturorë vlerësohet vetëm aspekti sasior i punës së prokurorive dhe gjykatave për 1 vit kalendarik dhe jo vështirësia dhe mënyra e zgjidhjes së lëndëve.

PERFORMANCA E PROKURORIVE

Numri i lëndëve të reja dhe i lëndëve të zgjidhura

Lëndët e reja të cilat prokuroria i pranon brenda një viti tregojnë potencialin për punën të çdo prokurorie. Ndërsa potenciali i lëndëve për t'u zgjidhur brenda një viti përmbushet vetëm për numrin e caktuar të rasteve të zgjidhura. Të dhënat si "numri i lëndëve" tregojnë për ngarkesën e prokurorive përkatëse, si dhe pritshmërinë e shoqërisë për punë karshi këtij institucioni. Në anën tjetër indikator i "lëndëve të zgjidhura" tregon për kapacitetin e këtij organi për të përmbushur kërkesat për mbrojtjen e ligjshmërisë. Të dhënat e paraqitura në tabelë tregojnë mesataren e lëndëve të reja dhe të zgjidhura, të ndara për çdo organ të prokurorisë, që tregon numrin e rasteve për atë organ në raport me numrin e prokurorëve të angazhuar brenda një viti. Nga të dhënat e mbledhura, duket se Zyra e Kryeprokurorit gjatë vitit 2019, ka pasur numër më të vogël sesa vitin e kaluar sa i përket lëndëve të reja për 1 prokurorë. Mesatarja e lëndëve të zgjidhura këtë vit ka qenë e barabartë me mesataren e lëndëve të pranuar. Duke qenë se edhe në vitin 2020 ZKPSH kishte 8 prokurorë të angazhuar, kjo ka rezultuar me punë të suksesshme të këtij institucioni sepse ka arritur që në këtë vit të zgjedh vetëm një lëndë më pak nga numri total i lëndëve të pranuar. Vlen të theksohet se në raport me të dhënat nga viti 2013 deri në vitin 2019, këtë vit është shënuar mesatarja më e vogël e lëndëve të pranuar dhe atyre të zgjidhura nga ZKPSH. Ndërsa, Prokuroria Speciale e Republikës së Kosovës (PSRK) këtë vit ka pasur një mesatare më të madhe të lëndëve të zgjidhura në krahasim me mesataren e lëndëve të pranuar. Këtë vit, Prokuroria e Apelit (PA) ka arritur trendin e të përfunduarit thuajse të të gjitha lëndëve të pranuar brenda vitit, edhe pse kjo Prokurori që nga viti 2017, ka të angazhuar vetëm 5 prokurorë. Ndërsa, edhe këtë vit, Prokuroritë Themelore kanë arritur të shënojnë një mesatare më të lartë të lëndëve të zgjidhura, në krahasim me mesataren e lëndëve të reja.

Tabela 1. Mesatarja e Lëndëve të reja të pranuar kundrejt lëndëve të zgjidhura

Zyra e Kryeprokurorit			Prokuroria Speciale		
Viti	Mesatarja e lëndëve të reja	Mesatarja e lëndëve të zgjidhura	Viti	Mesatarja e lëndëve të reja	Mesatarja e lëndëve të zgjidhura
2020	134	134	2020	22	34
2019	150	149	2019	48	28
2018	138	141	2018	14	15
2017	201	198	2017	15	14
2016	228	231	2016	12	23
2015	396	403	2015	9	11
2014	153	146	2014	12	6
2013	212	215	2013	11	10

Prokuroria e Apelit			Prokuroritë Themelore		
Viti	Mesatarja e lëndëve të reja	Mesatarja e lëndëve të zgjidhura	Viti	Mesatarja e lëndëve të reja	Mesatarja e lëndëve të zgjidhura
2020	1438	1436	2020	225	265
2019	1350	1334	2019	275	420
2018	1148	1148	2018	323	411
2017	724	724	2017	375	475
2016	880	880	2016	229	257
2015	645	645	2015	250	234
2014	549	549	2014	255	182
2013	584	584	2013	320	255

Efikasiteti i prokurorive në zgjidhjen e lëndëve

Përmes vlerësimit të efikasitetit të punës së prokurorisë pasqyrohet gatishmëria e sistemit prokurorial të përgjigjet ndaj kërkesës për mbrojtje të sistemit të së drejtës brenda një viti. Efikasiteti edhe këtë vit është kalkuluar duke krahasuar raportin e lëndëve që pranojnë institucionet e prokurorisë, në krahasim me numrin e lëndëve të zgjidhura. Në tabelë shihen përqindjet e efikasitetit, ku vlera 100% tregon se prokuroria ka qenë plotësisht efikase në zgjidhjen e të gjitha lëndëve të cilat i ka pranuar gjatë atij viti. Kur kjo përqindje është me e vogël se 100% tregon se ai organ nuk ka arritur të përfundojë të gjitha lëndët e pranuar. Ndërsa kur përqindja është me e lartë se 100%, tregon se prokuroria ka arritur të përfundojë më shumë lëndë sesa që ka pranuar, duke ulur numrin e lëndëve të trashëguara nga vitet paraprake. Zyra e Kryeprokurorit të Shtetit në vitin 2020 ka vazhduar trendin e efikasitetit prej 100%, duke zgjidhur lëndë aq sa ka pranuar, efikasitet të cilin e kishte treguar edhe në vitin 2019.

Prokuroria Speciale e Republikës së Kosovës, në vitin 2020, ka treguar efikasitetin më të lartë në zgjidhjen e lëndëve që nga viti 2016, duke zgjidhur 153% të numrit të përgjithshëm të lëndëve që i kishte në punë gjatë këtij viti. Sa i përket Prokurorisë Themelore, krahasuar me të dhënat nga dy vitet paraprake, për vitin 2020, kanë arritur shkallën më të ultë të efikasitetit në zgjidhjen e lëndëve, por të njëjtat kanë përfunduar numrin e të gjitha lëndëve të reja si dhe disa lëndë të trashëguara nga e kaluara. Ndërsa, Prokuroria e Apelit, pavarësisht që vazhdon të ketë të angazhuar një numër të vogël të prokurorëve, në vitin 2020, ka arritur efikasitet prej 100%, duke zgjidhur thuajse numër të lëndëve njësoj sa numri i lëndëve të pranuar. Në bazë të këtij indikatori, vërejmë se Prokuroria Speciale e Republikës së Kosovës, në krahasim me prokuroritë e tjera, në këtë vit ka shënuar rritjen më të madhe në përqindjen e efikasitetit.

Tabela 2. Efikasiteti i Prokurorisë

Viti	Zyra e Kryeprokurorit	Prokuroria Speciale	Prokuroria e Apelit	Prokuroritë Themelore
2020	100	153	100	118
2019	100	59	116	153
2018	102	105	99	127
2017	98	93	100	112
2016	101	192	100	112
2015	102	125	100	94
2014	96	51	100	71
2013	101	94	100	80

Ngarkesa e Prokurorëve

Përmes përcaktimit të shkallës së ngarkesës së prokurorëve identifikohet numri mesatar i lëndëve që një prokuror pritët t'i zgjidh brenda një viti pune. Përlllogaritja e këtij indikator bëhet përmes shumës së lëndëve të pazgjidhura në fillim të vitit dhe lëndëve të reja të pranuar, në raport me numrin e prokurorëve të angazhuar gjatë po këtij viti. Këto lëndë nuk janë trajtuar në aspektin cilësor të vështirësisë, por vetëm në aspektin sasior të numrit të lëndëve të cilat i pranon një prokuror brenda vitit. Prokuroria e Apelit prinë në hallkën e sistemit prokurorial sa i përket numrit të lëndëve që pritej të zgjidhen nga një prokuror brenda vitit 2020.

Ky trend vazhdon me Prokuroritë Themelore, pastaj Zyrën e Kryeprokurorit të Shtetit dhe Prokurorinë Speciale të Republikës së Kosovës, të cilat kanë numër më të vogël të lëndëve që prisnin zgjidhje nga prokurorët e angazhuar në këto institucione. Rrjedhimisht kjo përkthehet edhe në ngarkesë më të madhe për prokurorët e angazhuar në sistemin prokurorial, me theks të veçantë prokurorëve të Prokurorisë Themelore dhe të Prokurorisë së Apelit. Sipas mënyrës së organizimit të prokurorisë, ngarkesa më e madhe me lëndë për vitin 2019 ishte për Prokurorinë e Apelit, e përcjellë nga Prokuroritë Themelore dhe Zyra e Kryeprokurorit. Ndërsa, Prokuroria Speciale, njësoj si në vitin e kaluar, ka pasur një mesatare më të ulët të numrit të lëndëve në pritje për t'u zgjidhur nga prokurorët gjatë 2020-ës.

Tabela 3. Ngarkesa e prokurorëve

Viti	Zyra e Kryeprokurorit	Prokuroria Speciale	Prokuroria e Apelit	Prokuroritë Themelore
2020	136	128	1471	753
2019	151	146	1160	920
2018	142	116	1148	1047
2017	203	46	724	404
2016	234	72	880	506
2015	412	53	645	540
2014	155	50	549	463
2013	217	48	584	509

Shkalla e mbipopullimit të prokurorive

Përmes të dhënave nga ky indikator parashikohet sesa kohë do të duhej për të përfunduar të gjitha lëndët e grumbulluara brenda një viti në një sektor, po qe se sasia e punës nga prokuroria do të ishte konstante. Bazuar në performancën e prokurorisë nga vitet paraprake, përmes shkallës së mbipopullimit mund të vlerësojmë përafërsisht efikasitetin që do t'u duhej prokurorëve në të ardhmen, për të përfunduar të gjitha lëndët. Të dhënat në këtë tabelë tregojnë numrin e lëndëve të reja dhe të trashëguara në raport me numrin e lëndëve të zgjidhura. Siç duket, Zyrës së Kryeprokurorit dhe Prokurorisë së Apelit do t'u duhej pak më shumë se 1 vit efikasitet pune për të përmbyllur të gjitha lëndët aktive, pa pranuar asnjë lëndë të re. Prokurorisë Speciale në anën tjetër do t'i duhej diku 4 vite, për të përfunduar vetëm lëndët të cilat i ka në dispozicion aktualisht ndërsa Prokurorive Themelore do t'u duhej afërsisht 3 vite.

Tabela 4. Shkalla e mbipopullimit

Viti	Zyra e Kryeprokurorit	Prokuroria Speciale	Prokuroria e Apelit	Prokuroritë Themelore
2020	102	378	102	284
2019	102	559	868	219
2018	101	766	101	255
2017	104	395	100	157
2016	101	314	100	197
2015	102	462	100	231
2014	106	826	100	255
2013	101	479	100	199

Buxheti

Përmes buxhetit mund të parashikohet për çdo vit sesa prioritet ka qenë sistemi i drejtësisë në vitin paraprak. Të dhënat për buxhetin e ndarë ndër vite për Këshillin Prokurorial të Kosovës, tregojnë një rritje të vazhduar qysh nga viti 2013, në proporcion me rritjen e buxhetit të shtetit të Kosovës. Në vitin 2020, u tejkalua vlera prej 14 milionë EUR sa ishte ndarë për KPK-në gjatë vitit 2019, duke arritur shumën prej 15 milionë EUR. Në përqindje shpërndarja e buxhetit të Kosovës për sistemin prokurorial nuk arrin as 1% të buxhetit të shtetit, përkundër rritjes progresive të shumës së ndarë për organet e prokurorisë. Si në të kaluarën, rritja e të ardhurave, planifikimi dhe hartimi i linjave buxhetore të rritura për KPK-në nuk kanë ardhur si rezultat i ndonjë politike për prioritizimin e sistemit të drejtësisë, apo bazuar në ndonjë vlerësim të nevojave, por gjithmonë kanë ardhur si rezultat i rritjes së buxhetit vjetor të Kosovës. Buxheti i paraparë për prokurorinë gjatë vitit 2020 ishte shpërndarë 69.7% për paga dhe mëditje, 16.8% për mallra dhe shërbime, 1.3% për shpenzime komunale dhe 12.2% për shpenzime kapitale. Kjo shpërndarje tregon se prioritet i autoriteteve menaxhuese të sistemit prokurorial janë pagat dhe mëditjet, duke lënë shumë pak hapësirë për planifikim e ndarje të mjeteve monetare për ngritje kapacitetesh, profilizim të prokurorëve dhe stafit mbështetës.

Tabela 5. Buxheti i sistemit prokurorial

	Buxheti i KPK-së	Buxheti i Republikës së Kosovës	Shpërndarja në %
2020	15,021,836€	2,356,860,915€	0.63
2019	14,170,065€	2,378,231,797€	0.59
2018	11,092,826€	2,080,480,837€	0.53
2017	9,483,682€	2,001,020,484€	0.47
2016	8,013,619€	1,678,709,487€	0.48
2015	7,158,086€	1,682,486,849€	0.43
2014	6,872,000€	1,589,324,952€	0.43
2013	5,775,534€	1,591,118,599€	0.36

PERFORMANCA E GJYKATAVE

Numri i lëndëve të reja/ lëndëve të zgjidhura

Varësisht sesa lëndë të reja pranon çdo gjykatë në sistemin gjyqësor në Kosovë brenda një viti, nga kjo përcaktohet edhe puna që e pret institucionin në zbatimin dhe mbrojtjen e ligjit. Ky numër i lëndëve të reja së bashku me numrin e lëndëve të trashëguara janë indikatorë të ngarkesës së gjykatave për punë gjatë një viti kalendarik. Kurse numri i lëndëve të zgjidhura është faktor që tregon kapacitetin e tyre për të zgjidhur lëndët të cilat i vihen në barrë këtyre institucioneve. Nga tabela portretizohet ngarkesa mesatare me lëndë të reja për secilën gjykatë, në përpjesëtim me numrin e gjyqtarëve të angazhuar në atë gjykatë. E njëjta vlen edhe për mesataren e lëndëve të zgjidhura brenda vitit. Të dhënat për 2020-ën tregojnë se Gjykata Supreme ka pasur një ngarkesë më të madhe me lëndë në krahasim me dy vitet e kaluara. Në këtë gjykatë numri i lëndëve të zgjidhura është më i ulët sesa i atyre të cilat presin zgjidhje, pavarësisht që numri i gjyqtarëve të angazhuar në këtë gjykatë është i njëjtë me vitin e kaluar, në 2020-tën është rritur diferenca mes numrit të lëndëve të zgjidhura kundrejt atyre të pranuar, përkatësisht kemi më pak efikasitet në punën e gjyqtarëve të angazhuar në këtë gjykatë. Në Dhomën e Posaçme të Gjykatës Supreme, numri i lëndëve të reja si mesatare është më i ultë se në shtatë vitet e kaluara, ndërsa mesatarja e lëndëve të përfunduara është thuajse tre herë më e lartë se lëndët që janë paraqitur në gjykatë. Një prej arsyeve që ka sjell një efikasitet të tillë të këtij institucioni është se në vitin 2020, Dhomës së Posaçme të Gjykatës Supreme i janë shtuar edhe 4 gjyqtarë, nga 11 sa ishin në vitin paraprak.

Në Gjykatën e Apelit të Kosovës, kemi mesataren më të ultë të lëndëve të pranuar dhe lëndëve të zgjidhura në krahasim me vitet 2019 deri në vitin 2013. Edhe këtë vit, mesatarja e lëndëve të përfunduara është më e lartë sesa numri i lëndëve të reja, situatë e cila në Gjykatën e Apelit, herën e fundit kishte ndodhur vetëm në vitin 2019 dhe në vitin 2013. Janë gjykatat themelore të cilat nga mesatarja e lëndëve të përfunduara gjatë vitit 2020, rezulton se përveç që nuk kanë arritur të zgjedhin numrin e njëjtë me lëndët e reja të paraqitura në këto institucione, të njëjta kanë shënuar edhe mesataren më të ultë të lëndëve të zgjidhura për një vit kalendarik në shtatë vitet e fundit. Vlen të theksohet fakti se në gjykatat e shkallës së parë të sistemit të drejtësisë gjatë vitit 2020 kanë qenë të angazhuar 334 gjyqtarë tetë më pak se në vitin paraprak. Nga raporti vjetor i punës së gjykatave për vitin 2020 vërehet se Gjykata Supreme ka numrin më të vogël të lëndëve që presin epilog në vitin 2021, ndërsa gjykatat themelore prijnë me numrin e lëndëve të ngelura si të pazgjidhura në fund të periudhës raportuese. Pavarësisht kësaj, është e rëndësishme që të merret parasysh se në këtë tabelë nuk vlerësohet vështirësia e lëndëve e as mënyra e zgjidhjes së tyre, por konsiderohet vetëm aspekti sasior i punës së gjykatave për 1 vit kalendarik, si dhe rrethanat e krijuara pas përhapjes së pandemisë COVID-19, të cilat kanë ndikuar që gjykatat, me theks të veçantë ato të shkallës së parë, për një kohë të trajtojnë vetëm rastet me urgjencë dhe të njëjtat kanë punuar me staf të reduktuar.

Tabela 6. Mesatarja e Lëndëve të reja të pranuar kundrejt lëndëve të zgjidhura

Gjykata Supreme			Dhoma e Posaçme		
Viti	Mesatarja e lëndëve të reja	Mesatarja e lëndëve të zgjidhura	Viti	Mesatarja e lëndëve të reja	Mesatarja e lëndëve të zgjidhura
2020	88	70	2020	81	215
2019	82	78	2019	123	166
2018	72	80	2018	114	106
2017	89	88	2017	177	198
2016	82	73	2016	146	190
2015	74	78	2015	378	173
2014	68	66	2014	950	263
2013	56	113	2013	356	191

Gjykata e Apelit			Gjykatat Themelore		
Viti	Mesatarja e lëndëve të reja	Mesatarja e lëndëve të zgjidhura	Viti	Mesatarja e lëndëve të reja	Mesatarja e lëndëve të zgjidhura
2020	273	289	2020	263	158
2019	307	332	2019	282	360
2018	342	333	2018	361	582
2017	367	330	2017	794	1153
2016	362	313	2016	1621	1785
2015	320	286	2015	1398	1376
2014	362	331	2014	1422	1548
2013	334	344	2013	1843	1474

Efikasiteti i gjykatave në zgjidhjen e lëndëve

Efikasiteti i punës së gjykatave në zgjidhjen e lëndëve është kalkuluar duke vlerësuar raportin në mes të lëndëve të cilat ka pranuar secila gjykatë në fillim të vitit, në krahasim me numrin e lëndëve të përfunduara brenda atij viti. Kjo formë e matjes së efikasitetit të gjyqësorit nuk vlerëson vështirësinë e lëndëve të përfunduara si përmbajtje por vetëm numrin e lëndëve të përfunduara si sasi. Nga të dhënat për vitin 2020 duket se efikasitet më të ultë në përfundimin e lëndëve kanë pasur gjykatat themelore, ku dhe kanë shënuar përqindjen më të ultë të efikasitetit në raport me vitet e kaluara. Ndërsa Dhoma e Posaçme e Gjykatës Supreme ka pasur efikasitet më të lartë në krahasim me shkallët e tjera të gjyqësorit, si dhe në krahasim me efikasitetin e treguar në shtatë vitet paraprake.

Edhe këtë vit, Gjykata e Apelit e Kosovës ka arritur që të kalojë numrin e lëndëve të zgjidhura në raport me numrin e lëndëve të pranuar, duke e vazhduar efikasitetin që e kishte edhe në vitin e kaluar. Kurse, Gjykata Supreme e Kosovës, në krahasim në mes numrit të lëndëve të pranuar dhe atyre të zgjidhura brenda vitit 2020, ka shënuar numrin më të vogël të lëndëve të zgjidhura brenda një viti kalendarik, e cila është më e ultë në shtatë vitet paraprake. Indikator i efikasitetit të gjykatave në zgjidhjen e lëndëve të reja tregon se nga lëndët të cilat Dhoma e Posaçme dhe Gjykata e Apelit i kanë pranuar përgjatë vitit, nuk kanë lënë asnjë numër lëndësh për t'u trashëguar për vitin 2021, ndërsa kjo nuk vlen për Gjykatën Supreme dhe gjykatat e shkallës së parë.

Tabela 7. Efikasiteti i Gjykatave

Viti	Gjykata Supreme	Dhoma e Posaçme	Gjykata e Apelit	Gjykatat Themelore
2020	84	264	106	60
2019	95	135	108	177
2018	110	92	97	161
2017	98	112	90	145
2016	89	130	186	110
2015	105	46	89	98
2014	98	28	92	109
2013	201	54	103	80

Ngarkesa e gjyqtarëve

Përmes indikatorit të ngarkesës së gjyqtarëve përcaktohet ngarkesa mesatare e një gjyqtari brenda vitit duke mbledhur numrin total të lëndëve të cilat pritët t'i gjykoj në raport përpjesëtimi me numrin e gjyqtarëve të angazhuar. Ky indikator nuk merr parasysh vetëm numrin e lëndëve të reja të cilat arrijnë në gjykatë përgjatë vitit raportues, por shqyrton edhe ngarkesën me lëndë të trashëguara nga vitet paraprake, prandaj si i tillë në raport me indikatorin e efikasitetit e jep një pasqyrë më reale të kushteve të punës në të cilat gjyqtarët gjykojnë lëndë. Megjithatë, as ky indikator nuk vlerëson vështirësinë e lëndëve me të cilat ballafaqohen gjyqtarët gjatë procesit të gjykimit. Ngarkesë më të ulët në vitin 2020, në krahasim me vitin paraprak, kanë shënuar gjyqtarët nga Dhoma e Posaçme, Gjykata e Apelit dhe gjykatat themelore, ndërsa këtë vit ngarkesë më të madhe se sa vitin e kaluar kanë pasur gjyqtarët e Gjykatës Supreme. Ulja e ngarkesës së gjyqtarëve më lëndë në Dhomën e Posaçme është si rezultat i rritjes së numrit të angazhuar të gjyqtarëve ndërsa në Gjykatën e Apelit dhe në Gjykatat Themelore, këtë vit kemi një numër më të vogël të lëndëve të pranuar krahasuar me vitin paraprak. Por pavarësisht nga ky indikator vërehet se Dhoma e Posaçme vazhdon të ketë ngarkesë më të madhe me numrin e lëndëve të cilat pritët t'i përfundoj një gjyqtar, në krahasim me institucionet tjera. E mbi këtë bazë do të duhej që të rritej dhe numri i gjyqtarëve të angazhuar në të ardhmen në këtë institucion, pasi që shihet qartë se rritja e numrit të gjyqtarëve në Dhomën e Posaçme ka bërë që këtë vit të rrit efikasitetin në zgjidhjen e lëndëve më shumë sesa në secilin vit kalendarik nga 2013-ta.

Tabela 8. Ngarkesa e gjyqtarëve

Viti	Gjykata Supreme	Dhoma e Posaçme	Gjykata e Apelit	Gjykatat Themelore
2020	99	1477	497	595
2019	89	2070	552	899
2018	86	1519	649	1330
2017	106	1837	680	2224
2016	88	1850	644	3187
2015	83	1816	539	2848
2014	75	2211	583	3080
2013	121	821	558	3133

Shkalla e mbipopullimit të gjykatave

Shkalla e mbipopullimit të gjykatave duke u bazuar në performancën brenda vitit llogarit kohën për të cilën çdo shkallë e gjyqësorit do të mund të përfundonte të gjitha lëndët e caktuara, pa pranuar asnjë lëndë të re. Ky indikator gjithashtu supozon që efikasiteti i gjykatave do të jetë i njëtrajtshëm ndër vite. Kjo shkallë, për vitin 2020, tregon se Dhomës së Posaçme i duhen më shumë se 6 vite për t'i përfunduar të gjitha lëndët që janë në dispozicion pa pranuar asnjë të re. Në bazë të këtij indikator, gjykatat themelore do të mund të përfundonin të gjitha lëndët aktive për një periudhë afërsisht 4 vite, më kusht që nuk pranojnë lëndë të reja. Kurse, Gjykatës Supreme dhe të Apelit, nëse nuk do të pranonin lëndë të reja, do ju duheshin më pak se 2 vite për t'i përfunduar të gjitha lëndët.

Tabela 9. Shkalla e mbipopullimit

Viti	Gjykata Supreme	Dhoma e Posaçme	Gjykata e Apelit	Gjykatat Themelore
2020	133	688	172	376
2019	114	1245	166	250
2018	108	1660	195	228
2017	120	926	205	192
2016	120	975	206	179
2015	107	1085	188	207
2014	113	841	176	199
2013	107	430	132	213

Buxheti

Ndarja e buxhetit gjithmonë tregon për prioritetin që një sistem qeverisës mund t'i kushtoj një sektori të veçantë për ta zhvilluar dhe forcuar. Në këtë rast ndarja e buxhetit ndër vite për sistemin e drejtësisë, edhe tek buxheti i planifikuar për Këshillin Gjyqësor të Kosovës, tregon se sistemi shtetëror nuk investon as 1.3% në sistemin e drejtësisë të Kosovës. Në vitin 2020 ka pasur një rritje të ndarjes së buxhetit të shtetit për KGJK-në por kjo rritje është e ulët në përpjesëtim me buxhetin shtetëror të Kosovës. Rritja e shpërndarjes së përqindjes për gjyqësorin nuk vjen si rezultat i prioritizimit të tij por si rezultat i rritjes progresive të buxhetit të shtetit të Kosovës, edhe pse, këtë vit kemi vlerë më të ultë të buxhetit total shtetëror në raport me vitin e kaluar. Këtë vit KGJK-së iu ndanë 29 milionë e 821 mijë e 540 EUR, apo mbi 400 mijë EUR më shumë se në vitin 2019. Kjo rritje në shkallë të përpjesëtueshmërisë është e vogël në krahasim me vitin 2014, por edhe si e tillë do të duhej të analizohej në mënyrë më të detajuar sesi kjo rritje do të mund të përdorej në të ardhmen për rritjen e performancës së sistemit të drejtësisë në Kosovë.

Shpërndarja e buxhetit të paraparë për sistemin gjyqësor vë në pah se pjesa më e madhe e tij ndahet në sektorin e pagave dhe mëditjeve. Kjo dukuri është prezentë qysh nga 2013-a, porse përqindja tashmë e ndarë për paga shkon deri në 78.97% të buxhetit të ndarë për drejtësi, duke lënë 13.46% që shkon për mallra dhe shërbime. Ky indikator i ndarjes së buxhetit të përgjithshëm, tregon se ka mungesë të planifikimit dhe fokusimit në ngritjen e performancës dhe kapaciteteve të sistemit gjyqësor në Kosovë, nga ana e autoriteteve menaxhuese të sistemit të drejtësisë. Pra në tërësi nga rreth 1.3% e buxhetit shtetëror që përcaktohet për sistemin e drejtësisë, vetëm një përqindje e vogël parashihet për aktivitete të rritjes së efikasiteti, performancës, e kapaciteteve humane në gjykata.

Tabela 10. Buxheti i Këshillit Gjyqësor të Kosovës

	Buxheti i KGJK-së	Buxheti i Republikës së Kosovës	Shpërndarja në %
2020	29,821,540€	2,356,860,915€	1.27
2019	29,404,466€	2,378,231,797€	1.24
2018	23,495,024€	2,080,480,837€	1.13
2017	21,793,948€	2,001,020,484€	1.09
2016	20,465,770€	1,678,709,487€	1.22
2015	21,288,771€	1,682,486,849€	1.27
2014	20,833,483€	1,589,324,952€	1.31
2013	19,910,467€	1,591,118,599€	1.25

Rreth RoLPIK

RoLPIK ka për qëllim kryesor të promovoj përmirësimin epjesëmarrjes së shoqerisë civile dhe qytetarëve në kërkimin e përgjegjësisë mbi performancën e sistemit të drejtesisë, përmes monitorimit, konsultimit dhe vlerësimit të vazhdueshëm.

Për më shumë rreth platformës RoLPIK dhe Drejtësia Sot, vizitoni këtu:

www.rolpik.org

www.rolpik.org/justicetoday/

British Embassy
Pristina

Group for Legal
and Political
Studies

Monitorimi i Sistemit Gjyqësor dhe Prokurorial në Kosovë financohet nga Ministria e Punëve të Jashtme përmes Ambasadës Britanike në Prishtinë.

Përmbajtja e këtij publikimi është përgjegjësi e vetme e Grupit për Studime Juridike dhe Politike dhe nuk i reflekton qëndrimet e Ministrisë së Punëve të Jashtme të Britanisë së Madhe.

